

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (sestā palāta)

2023. gada 16. novembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Ekonomikas un monetārā politika – Kredītiestādēm piemērojamās prudenciālās prasības – Regula (ES) Nr. 575/2013 – 4. panta 1. punkta 1. un 42. apakšpunkts – Definīcijas – Jēdzieni “kredītiestāde” un “atļauja” – Aizdevumu piešķiršana bez atļaujas

Lietā C-427/22

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Varhoven kasatsionen sad* (Augstākā kasācijas tiesa, Bulgārija) iesniegusi ar 2022. gada 21. jūnija lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2022. gada 28. jūnijā, kriminālprocesā pret

BG,

piedaloties,

Varhovna kasatsionna prokuratura,

TIESA (sestā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs T. fon Danvics [*T. von Danwitz*], tiesneši P. Dž. Švirebs [*P. G. Xuereb*] un A. Kumins [*A. Kumin*] (referents),

ģenerāladvokāts: A. Rants [*A. Rantos*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

– Eiropas Komisijas vārdā – *A. Nijenhuis, D. Triantafyllou* un *I. Zaloguin*, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklauššanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – bulgāru.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 575/2013 (2013. gada 26. jūnijs) par prudenciālajām prasībām attiecībā uz kredītiestādēm un ieguldījumu brokeru sabiedrībām, un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 648/2012 (OV 2013, L 176, 1. lpp.), 4. panta 1. punkta 1. un 42. apakšpunktu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar kriminālprocesu, kas uzsākts pret BG, kurš tika atzīts par vainīgu aizdevumu ar procentiem piešķiršanā divām fiziskām personām bez šim nolūkam nepieciešamās atļaujas.

Tiesiskais regulējums

Savienības tiesības

Regula Nr. 575/2013

- 3 Regulas Nr. 575/2013 5. apsvērumā ir teikts:

“Kopā šai regulai un [Eiropas Parlamenta un Padomes] Direktīvai 2013/36/ES [(2013. gada 26. jūnijs) par piekļuvi kredītiestāžu darbībai un kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību prudenciālo uzraudzību, ar ko groza Direktīvu 2002/87/EK un atceļ Direktīvas 2006/48/EK un 2006/49/EK (OV 2013, L 176, 338. lpp., un labojums OV 2022, L 2, 9. lpp.),] būtu jāveido tiesiskais regulējums, kas reglamentē kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību (turpmāk kopā “iestādes”) piekļuvi darbībai, uzraudzības sistēmu un prudenciālos noteikumus. Tādēļ šī regula būtu jālasa kopā ar minēto direktīvu.”

- 4 Šīs regulas 1. panta “Darbības joma” pirmajā daļā ir noteikts:

“Šajā regulā ir paredzēti vienoti noteikumi par vispārīgām prudenciālajām prasībām, kādām atbilst iestādes, ko uzrauga saskaņā ar Direktīvu 2013/36/ES, un šī atbilstība attiecas uz šādiem aspektiem:

- a) pašu kapitāla prasībām, kas attiecas uz pilnībā kvantificējamiem, vienotiem un standartizētiem kredītriska, tirgus riska, operacionālā riska un norēķinu riska elementiem;
- b) prasībām, kas ierobežo lielos riska darījumus;
- c) pēc tam, kad stājies spēkā 460. pantā minētais deleģētais akts – likviditātes prasībām, kas attiecas uz pilnībā kvantificējamiem, vienotiem un standartizētiem likviditātes riska elementiem;
- d) pārskatu sniegšanas prasībām, kas saistītas ar a), b) un c) apakšpunktu un sviras rādītāju;
- e) informācijas publiskas atklāšanas prasībām.”

5 Minētās regulas 4. panta “Definīcijas” 1. punktā ir paredzēts:

“Šajā regulā piemēro šādas definīcijas:

1) “kreditiestāde” ir uzņēmums, kas pieņem noguldījumus un citus atmaksājamus līdzekļus no klientiem un savā vārdā piešķir aizdevumus;

[..]

3) “iestāde” ir kreditiestāde vai ieguldījumu brokeru sabiedrība;

[..]

26) “finanšu iestāde” ir uzņēmums, kas nav iestāde, kuras galvenā darbība ir līdzdalības iegāde vai viena vai vairākas no Direktīvas 2013/36/ES I pielikuma 2. līdz 12. punktā un 15. punktā uzskaitītajām darbībām; [..]

[..]

42) “atļauja” ir jebkādas formas dokuments, ko izdod valsts iestādes un kas dod tiesības veikt uzņēmējdarbību;

[..].”

6 Regulas Nr. 575/2013 4. panta 1. punkta 1. apakšpunktā – redakcijā, kura grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 27. novembra Regulu (ES) 2019/2033 (OV 2019, L 314, 1. lpp.) (turpmāk tekstā – “grozītā Regula Nr. 575/2013”) – ir noteikts:

“Šajā regulā piemēro šādas definīcijas:

1) “kreditiestāde” ir uzņēmums, kura darījumdarbība ietver jebkuru no turpmāk minētajām darbībām:

a) pieņemt noguldījumus vai citus atmaksājamus līdzekļus no klientiem un savā vārdā piešķirt aizdevumus;

b) veikt jebkuru no Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/65/ES [(2014. gada 15. maijs) par finanšu instrumentu tirgiem un ar ko groza Direktīvu 2002/92/ES un Direktīvu 2011/61/ES (OV 2014, L 173, 349. lpp.)] I pielikumā A iedaļas 3) un 6) punktā minētajām darbībām, ja ir piemērojams kāds no turpmāk minētajiem nosacījumiem, bet uzņēmums nav preču un emisijas kvotu dileris, kolektīvo ieguldījumu uzņēmums vai apdrošināšanas sabiedrība:

i) uzņēmuma konsolidēto aktīvu kopējā vērtība ir vienāda ar vai pārsniedz EUR 30 miljardus;

ii) uzņēmuma aktīvu kopējā vērtība ir mazāka par EUR 30 miljardiem, un uzņēmums ir daļa no grupas, kurā visu grupas uzņēmumu, kur katra uzņēmuma individuālie kopējie aktīvi ir mazāki par EUR 30 miljardiem un kas veic kādu no darbībām, kas minētas Direktīvas 2014/65/ES I pielikuma A iedaļas 3) un 6) punktā, aktīvu kopējā vērtība ir mazāka par EUR 30 miljardiem, konsolidēto aktīvu kopējā vērtība ir vienāda ar vai pārsniedz EUR 30 miljardus; vai [uzņēmuma aktīvu kopējā vērtība ir mazāka par 30 miljardiem EUR, un uzņēmums ir daļa no grupas, kurā visu grupas uzņēmumu – kuriem katram atsevišķi kopējie aktīvi ir mazāki par 30 miljardiem EUR un kuri veic

kādu no darbībām, kas minētas Direktīvas 2014/65/ES I pielikuma A iedaļas 3) un 6) punktā – konsolidēto aktīvu kopējā vērtība ir vienāda ar vai pārsniedz 30 miljardus EUR; vai]

- iii) uzņēmuma aktīvu kopējā vērtība ir mazāka par EUR 30 miljardiem, un uzņēmums ir daļa no grupas, kurā visu grupas uzņēmumu – kuri veic kādu no darbībām, kas minētas Direktīvas 2014/65/ES I pielikuma A iedaļas 3) un 6) punktā – konsolidēto aktīvu kopējā vērtība ir vienāda ar vai pārsniedz EUR 30 miljardus, ja konsolidētās uzraudzības iestāde pēc apspriešanās ar uzraudzības kolēģiju pieņem šādu lēmumu, lai novērstu apiešanas iespējamus riskus un [Eiropas] Savienības finanšu stabilitātes iespējamus riskus;

šā punkta b) apakšpunkta ii) un iii) punkta nolūkos – ja uzņēmums ir daļa no trešās valsts uzņēmumu grupas, visas grupas uzņēmumu apvienotajā aktīvu kopējā vērtībā iekļauj visu to trešās valsts uzņēmumu grupas filiāļu kopējos aktīvus, kurām atļauja izsniegta Savienībā”.

- 7 Ar Regulas 2019/2033 62. panta 1. punktu Regulas Nr. 575/2013 nosaukums tika aizstāts ar šādu:
“Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 575/2013 (2013. gada 26. jūnijs) par prudenātajām prasībām attiecībā uz kredītiestādēm, un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 648/2012”.

Direktīva 2013/36

- 8 Direktīvas 2013/36 2. un 42. apsvēruma ir teikts:

“(2) Šajā direktīvā *inter alia* būtu jāiekļauj noteikumi, kuri reglamentē uzņēmējdarbības atļaušanu, būtiskas līdzdalības iegādi, uzņēmējdarbības veikšanas brīvības un pakalpojumu sniegšanas brīvības izmantošanu, piederības dalībvalsts un uzņēmējas dalībvalsts uzraudzības iestāžu pilnvaras šajā saistībā, kā arī noteikumi, kuri reglamentē sākotnējo kapitālu un kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību uzraudzības pārbaudes. [...] Tādēļ šī direktīva būtu jālasa kopā ar Regulu [Nr. 575/2013] un kopā ar minēto regulu tai būtu jāveido tiesiskais regulējums, kas reglamentē banku darbības, kā arī kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību uzraudzības sistēmu un prudenālos noteikumus.

[..]

(42) Šai direktīvai nebūtu jāskar nekādi dalībvalstu tiesību noteikumi saistībā ar kriminālsodiem.”

- 9 Šīs direktīvas 1. pants ir izteikts šādā redakcijā:

“Ar šo direktīvu paredz noteikumus, kas attiecas uz:

- a) piekļuvi kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību (kopā “iestādes”) darbībai;

[..].”

10 Šīs direktīvas 3. panta “Definīcijas” 1. punktā ir noteikts:

“Šajā direktīvā piemēro šādas definīcijas:

1) “kredītiestāde” ir kredītiestāde, kā tā definēta Regulas (ES) Nr. 575/2013 4. panta 1. punkta 1) apakšpunktā;

[..]

22) “finanšu iestāde” ir finanšu iestāde, kā tā definēta Regulas (ES) Nr. 575/2013 4. panta 1. punkta 26) apakšpunktā;

[..]

38) “atļauja” ir atļauja, kā tā definēta Regulas (ES) Nr. 575/2013 4. panta 1. punkta 42) apakšpunktā;

[..].”

11 Direktīvas 2013/36 III sadaļas 1. nodaļā “Vispārīgas prasības attiecībā uz piekļuvi kredītiestāžu darbībai” cita starpā ir ietverts tās 8. un 9. pants.

12 Šīs direktīvas 8. panta “Atļauja” 1. punktā ir noteikts:

“Dalībvalstis pieprasa, lai kredītiestādes pirms darbības sākšanas saņemtu atļauju. [..]”

13 Minētās direktīvas 9. panta “Aizliegums personām vai uzņēmumiem, kas nav kredītiestādes, no sabiedrības pieņemt noguldījumus vai citus atmaksājamus līdzekļus” 1. punktā ir noteikts:

“Personām vai uzņēmumiem, kas nav kredītiestādes, dalībvalstis liedz pieņemt noguldījumus vai citus atmaksājamus līdzekļus no sabiedrības.”

14 Direktīvā 2013/36 ir ietverta V sadaļa “Noteikumi par uzņēmējdarbības veikšanas brīvību un pakalpojumu sniegšanas brīvību”, kuras 1. nodaļā “Vispārējie principi” cita starpā ir ietverts šīs direktīvas 34. pants.

15 Šā 34. panta “Finanšu iestādes” 1. punktā ir paredzēts:

“Dalībvalstis nosaka, ka ikviena citas dalībvalsts finanšu iestāde, kura ir kredītiestādes meitasuzņēmums vai divu vai vairāk kredītiestāžu kopīgs meitasuzņēmums, var, izveidojot filiāles vai sniedzot pakalpojumus, to teritorijā veikt I pielikumā uzskaitītās darbības saskaņā ar 35. pantu, 36. panta 1., 2. un 3. punktu, 39. panta 1. un 2. punktu un 40. līdz 46. pantu, ja tās dibināšanas dokumenti un statūti ļauj veikt šādas darbības un ja tā atbilst visiem turpmāk minētajiem nosacījumiem:

[..].”

16 Direktīvas 2013/36 I pielikuma “Darbības, uz kurām attiecas savstarpēja atzīšana” 1. un 2. punkts ir formulēti šādi:

“1. Noguldījumu vai citu atmaksājamo līdzekļu pieņemšana.

2. Aizdevums, tostarp patēriņa kredīts, kredītlīgumi, kas saistīti ar nekustamo īpašumu, faktūrkreditēšana ar vai bez regresa tiesībām, tirdzniecības darījumu finansēšana (arī akceptēta vekseļa kredīts).”

Direktīva 2014/65

- 17 Direktīvas 2014/65 I pielikuma nosaukums ir “Pakalpojumu, darbību un finanšu instrumentu saraksti”. Šā I pielikuma A iedaļas “Ieguldījumu pakalpojumi un darbības” 3. un 6. punktā ir noteikts:

“3) darījumu veikšana savā vārdā;

[..]

6) finanšu instrumentu sākotnējā izvietošana un/vai finanšu instrumentu izvietošana, uzņemoties stingri noteiktas saistības.”

Bulgārijas tiesības

Kriminālkodekss

- 18 *Nakazatelen kodeks* (Kriminālkodekss) 252. panta 1. punktā ir noteikts:

“Ikvienu personu, kas kā saimniecisku darbību bez attiecīgas atļaujas veic banku, apdrošināšanas vai citus finanšu darījumus, sniedz maksājumu pakalpojumus vai veic elektroniskās naudas emitēšanu, kaut arī tam ir nepieciešama šāda atļauja, soda ar brīvības atņemšanu uz laiku no trim līdz pieciem gadiem, konfiscējot līdz pat pusei no noziedzīgā nodarījuma izdarītāja mantas.”

Kredītiestāžu likums

- 19 *Zakon za kreditnite institutsii* (Kredītiestāžu likums; 2006. gada 21. jūlija DV Nr. 59) pamatlietas faktiem piemērojamās redakcijas (turpmāk tekstā – “Kredītiestāžu likums”) 2. panta 1. punktā jēdziens “banka” (kredītiestāde) ir definēts šādi:

“Juridiskā persona, kas pieņem noguldījumus vai citus atmaksājamus līdzekļus no klientiem un piešķir aizdevumus vai citu finansējumu savā vārdā un pašai uzņemoties risku.”

- 20 Šā likuma 3. panta 1. punkta 3. apakšpunktā jēdziens “finanšu iestāde” ir definēts kā persona, kura nav iestāde vai rūpnieciskā holdinga sabiedrība un kuras pamatdarbība tostarp ir aizdevumu piešķiršana no līdzekļiem, kuru izcelsme nav noguldījumi vai citi no klientiem pieņemti atmaksājami līdzekļi.

- 21 Minētā likuma 3.a panta 1. punktā ir paredzēts:

“Lai 2. panta 2. punkta 6., 7. un 12. apakšpunktā un 3. panta 1. punkta 2. un 3. apakšpunktā minēto darbību veiktu kā saimniecisku darbību, personai ir jābūt reģistrētai [*Balgarska narodna banka* (Bulgārijas Nacionālā banka) (*BNB*)] publiskajā reģistrā, ja viena vai vairākas no šīm darbībām veido tās pamatdarbību. Pamatdarbības noteikšanas kritēriji ir reglamentēti *BNB* noteikumos.”

- 22 Saskaņā ar šā paša likuma 13. panta 1. punktu banku darbības veikšanai ir nepieciešama *BNB* izsniegta atļauja.
- 23 Kredītiestāžu likuma papildnoteikumu 4. punktā ir norādīts, ka ar šo likumu cita starpā tiek īstenotas Direktīvas 2013/36 normas.

Pamatlietas tiesvedība un prejudiciālie jautājumi

- 24 Laikposmā no 2016. gada aprīļa līdz 2017. gada septembrim BG, Bulgārijas pilsonis, kurš šajā laikposmā ieņēma pašvaldības deputāta amatu, divām fiziskām personām piešķīra aizdevumus skaidrā naudā.
- 25 Ar 2020. gada 1. oktobra spriedumu BG tika atzīts par vainīgu tajā, ka viņš kā saimniecisko darbību ir veicis banku darījumus bez atļaujas, kura šim nolūkam ir prasīta Kredītiestāžu likumā. Tādējādi, tostarp pamatojoties uz Kriminālkodeksa 252. panta 1. punktu, viņš tika nosacīti notiesāts ar trīs gadus ilgu brīvības atņemšanas sodu, nosakot pārbaudes laiku uz četriem gadiem, kā arī tika konfiscēta daļa no viņam piederošās mantas.
- 26 Apelācijas instancē šis spriedums ar 2021. gada 15. aprīļa spriedumu tika atstāts negrozīts. Pēc tam BG par šo spriedumu iesniedza kasācijas sūdzību *Varhoven kasationen sad* (Augstākā kasācijas tiesa, Bulgārija), kas ir iesniedzējtiesa šajā lietā.
- 27 Iesniedzējtiesa norāda, ka saskaņā ar atbilstošajām *Nakazatelno-protsesualen kodeks* (Kriminālprocesa kodekss) normām tā cita starpā var pieņemt lēmumu par apsūdzētā attaisnošanu, ja lietas faktiskie apstākļi pamato secinājumu, ka viņš nav izdarījis viņam inkriminēto darbību, vai ja šī darbība neveido noziedzīgu nodarījumu; tā var arī grozīt apelācijas instancē pasludināto spriedumu, pārkvalificējot minēto darbību kā citu noziedzīgu nodarījumu, par kuru piemērojamais sods ir identisks vai mazāks nekā sods par noziedzīgu nodarījumu, kurā apsūdzētais ir atzīts par vainīgu.
- 28 Iesniedzējtiesa norāda – lai konstatētu, vai tā var īstenot kādu no šīm pilnvarām, tai vispirms ir jānoskaidro, kāds tvērums ir definīcijām, kuras ietvertas Regulas Nr. 575/2013 4. panta 1. punkta 1. un 42. apakšpunktā, lasot tos kopsakarā ar Direktīvas 2013/36 9. panta 1. punktu, kā arī šīs direktīvas I pielikuma 1. un 2. punktu. Proti, šo Savienības tiesību normu interpretācija esot nozīmīga, lai konstatētu, kāda ir Kriminālkodeksa 252. panta 1. punktā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmju, it īpaši tajā ietvertā jēdziena “banku darījums”, faktiskā nozīme.
- 29 Šajā ziņā iesniedzējtiesa, pirmkārt, paskaidro, ka saskaņā ar Bulgārijas tiesu praksi un doktrīnu šo pazīmju saturs valsts tiesībās esot precizēts likumos, kuri neietilpst krimināltiesību jomā – it īpaši Kredītiestāžu likumā –; minētajos likumos esot reglamentēta banku darbība un definēti tādi jēdzieni kā “banka”, “banku darījums”, “banku darbība” un “bankas aizdevums”. Turklāt no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka ar šo likumu cita starpā tiek īstenotas Direktīvas 2013/36 normas.
- 30 Ciktāl runa ir par jēdziena “banku darbība” jēgu – minētajā likumā esot norādīts, ka attiecībā uz kredītiestādi tas nozīmē, ka kredītiestāde pieņem noguldījumus vai citus atmaksājamus līdzekļus no klientiem un izsniedz aizdevumus vai citu finansējumu šīs kredītiestādes vārdā un tai pašai uzņemoties risku. Tādējādi iesniedzējtiesas ieskatā šā jēdziena definīcija esot saderīga ar Regulas Nr. 575/2013 4. panta 1. punkta 1. apakšpunktā iekļauto definīciju.

- 31 Otrkārt, minētā tiesa norāda, ka atbilstoši Kriminālkodeksa 252. panta 1. punktam, kas lasīts kopsakarā ar Kredītiestāžu likuma 13. panta 1. punktu, jebkādas banku darbības veikšana, tostarp banku aizdevumu piešķiršana, bez *BNB* izsniegtas licences ir noziedzīgs nodarījums.
- 32 Treškārt, iesniedzējtiesa norāda, ka vairākos nesenos tās nolēmumos ir precizēts jēdziens “banku darījums” Kriminālkodeksa 252. panta 1. punkta izpratnē. Tajos atzīts, ka par banku darījumu nav uzskatāma kā saimnieciska darbība veikta aizdevumu ar procentiem piešķiršana no līdzekļiem, kuri nav no klientiem pieņemti noguldījumi. Lietās, kurās tika pieņemti minētie nolēmumi, apsūdzētie tika attaisnoti tādēļ, ka šī tiesību norma ir piemērojama tikai tām banku darbībām, attiecībā uz kurām ir paredzēta atļauju piešķiršanas sistēma licencēšanas veidā.
- 33 Ceturtkārt, iesniedzējtiesa norāda, ka aizdevumu piešķiršana no līdzekļiem, kas nav iegūti ar noguldījumu vai citu atmaksājamu līdzekļu pieņemšanu no klientiem, esot finanšu darījums, attiecībā uz kuru Kredītiestāžu likuma 3.a panta 1. punktā ir paredzēta reģistrācijas sistēma, nevis licencēšanas sistēma. Šāda veida saimnieciskās darbības veikšana bez šādas reģistrācijas neesot uzskatāma par noziedzīgu nodarījumu.
- 34 Tomēr iesniedzējtiesai ir šaubas par to, kāda ir Regulas Nr. 575/2013 4. panta 1. punkta 1. apakšpunktā iekļautā jēdziena “kredītiestāde” definīcijas precīzā nozīme. Šajā saistībā tai nav skaidrs, vai saikļa “un” izmantošana šajā definīcijā, lai saistītu noguldījumu vai citu atmaksājamu līdzekļu pieņemšanu no klientiem un aizdevumu izsniegšanu, nozīmē, ka kredītiestāde izsniedz aizdevumus tikai no līdzekļiem, kas pieņemti no klientiem, un nedrīkst izsniegt aizdevumus arī no līdzekļiem, kas iegūti no citiem avotiem, piemēram, no iekasētajām maksām vai procentiem. Šīs šaubas izrietot arī no Direktīvas 2013/36 9. panta 1. punktā tieši noteiktā aizlieguma personām vai uzņēmumiem, kas nav kredītiestādes, pieņemt noguldījumus vai citus atmaksājamus līdzekļus no sabiedrības, kā arī no apstākļa, ka šīs direktīvas I pielikuma 1. un 2. punktā abas attiecīgās darbības ir minētas atsevišķi.
- 35 Turklāt minētā tiesa uzskata, ka tai ir nepieciešami skaidrojumi par Regulas Nr. 575/2013 4. panta 1. punkta 42. apakšpunktā ietvertā jēdziena “atļauja” interpretāciju. Ar šo jēdzienu tiek apzīmēts dokuments, ar kuru tiek piešķirtas tiesības īstenot šajā regulā un Direktīvā 2013/36 paredzēto darbību. Konkrētāk, iesniedzējtiesai ir šaubas, vai ar vārdiem “jebkādas formas dokuments [..], kas dod tiesības veikt uzņēmējdarbību” šī definīcija ir attiecināma gan uz atļaujām, kuras ir piešķirtas kā valsts tiesībās paredzētās kredītiestāžu licences, gan uz atļaujām, kuras ir piešķirtas ar reģistrāciju, kas ir valsts tiesībās paredzētā sistēma atļauju piešķiršanai finanšu iestādēm.
- 36 Šādos apstākļos *Varhoven kasatsionen sad* (Augstākā kasācijas tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai [Regulas Nr. 575/2013] 4. panta 1. punkta 1. apakšpunktā ietvertā kredītiestādes definīcija ir jāinterpretē tādējādi, ka aizdevumi tiek piešķirti, izmantojot vienīgi tādus līdzekļus, kas pieņemti no klientiem noguldījumu un citu atmaksājamu naudas līdzekļu veidā, vai tomēr kredītiestāde var piešķirt aizdevumus, izmantojot arī līdzekļus no citiem avotiem?
- 2) Kā ir interpretējams “jebkādas formas dokument[a], ko izdod valsts iestādes un kas dod tiesības veikt uzņēmējdarbību” saturs – [Regulas Nr. 575/2013] 4. panta 1. punkta 42. apakšpunkta izpratnē – un vai tas ietver gan apstiprinošo atļaujas piešķiršanas regulējumu, gan apstiprinošo reģistrēšanas regulējumu attiecībā uz kredītēšanas darījumiem?”

Tiesvedība Tiesā

- 37 Iesniedzējtiesa šim lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu lūdza piemērot steidzamības prejudiciāla nolēmuma tiesvedību, kas ir paredzēta Tiesas Reglamenta 107. pantā. Sava lūguma pamatojumam iesniedzējtiesa norāda, ka tajā izskatāmā lieta ir steidzama, jo BG inkriminētie fakti norisinājās 2016. gadā un pamatlietas izskatīšanas ilgums varētu apdraudēt tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu.
- 38 2022. gada 14. jūlijā Tiesas pirmā palāta pēc tiesneša referenta priekšlikuma un ģenerāladvokāta uzklaušanās nolēma, ka šis pieteikums nav jāapmierina, jo nav izpildīts Reglamenta 107. pantā paredzētais steidzamības nosacījums.

Par Tiesas kompetenci

- 39 Iesākumā jānorāda, ka pamatlietas fakti neietilpst Regulas Nr. 575/2013 – par kuras interpretāciju ir iesniegts lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – piemērošanas jomā.
- 40 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Tiesas kompetencē tomēr ir lemt par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, kas attiecas uz Savienības tiesību normām, situācijās, kurās, pat ja pamatlietas fakti tieši neietilpst šo tiesību piemērošanas jomā, minēto tiesību normas ir padarītas par piemērojamām ar valsts tiesībām tāpēc, ka tajās ir atsauce uz Savienības tiesību normu saturu (spriedums, 2018. gada 7. novembris, C un A, C-257/17, EU:C:2018:876, 31. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 41 Proti, šādās situācijās, lai nākotnē novērstu atšķirīgas interpretācijas, Savienības interesēs noteikti ir nodrošināt to, ka no Savienības tiesībām pārņemtie noteikumi tiek interpretēti vienveidīgi (spriedums, 2018. gada 7. novembris, C un A, C-257/17, EU:C:2018:876, 32. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 42 Tādējādi Tiesas veikta Savienības tiesību normu interpretācija situācijās, kuras nav to piemērošanas jomā, ir pamatota, ja ar valsts tiesībām, lai tiktu nodrošināta vienāda attieksme šādās situācijās un situācijās, kuras ietilpst Savienības tiesību normu piemērošanas jomā, šīs tiesību normas ir padarītas tieši un bez nosacījumiem piemērojamas šādās situācijās (spriedumi, 2018. gada 7. novembris, C un A, C-257/17, EU:C:2018:876, 33. punkts, kā arī 2020. gada 10. septembris, *Tax-Fin-Lex*, C-367/19, EU:C:2020:685, 21. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 43 Šajā ziņā turklāt ir jāatgādina, ka konkrētajiem apstākļiem, kuri ļauj konstatēt, ka Savienības tiesību normas ar valsts tiesībām ir tikušas padarītas piemērojamas tieši un bez nosacījumiem, ir jāizriet no iesniedzējtiesas nolēmuma (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 27. aprīlis, *Banca A* (Apvienošanas direktīvas piemērošana iekšējai situācijai), C-827/21, EU:C:2023:355, 46. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 44 Šajā gadījumā iesniedzējtiesa, kas ir vienīgā, kuras kompetencē ir interpretēt valsts tiesības ar LESD 267. pantu izveidotās tiesu sadarbības sistēmas ietvaros (spriedums, 2018. gada 7. novembris, C un A, C-257/17, EU:C:2018:876, 34. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra), ir izklāstījusi iemeslus, kas tai likuši šaubīties par Regulas Nr. 575/2013 interpretāciju, kā arī saikni, kas pastāv starp šo regulu un pamatlietā aplūkotajām valsts tiesību normām. Tādējādi no lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu norādītajiem konkrētajiem apstākļiem izriet, ka iesniedzējtiesai, lai izspriestu pamatlietu pēc būtības, ir jābalstās uz minētajā regulā ietvertajām definīcijām.

- 45 Šādos apstākļos uzskatāms, ka šī tiesību norma ar Bulgārijas tiesībām ir padarīta par tieši un bez nosacījumiem piemērojamu tādām situācijām kā pamatlietā aplūkotās un ka tādējādi Savienības interesēs noteikti ir tas, ka Tiesa lemj par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

- 46 Iesākumā ir jānorāda, ka pirmajā jautājumā minētais Regulas Nr. 575/2013 4. panta 1. punkta 1. apakšpunkts, kurā ir ietverta jēdziena “kreditiestāde” definīcija, tika grozīts ar Regulu 2019/2033.
- 47 Pirms šiem grozījumiem šis jēdziens tika definēts kā “uzņēmums, kas pieņem noguldījumus un citus atmaksājamus līdzekļus no klientiem un savā vārdā piešķir aizdevumus”.
- 48 Kopš minēto grozījumu izdarīšanas par “kreditiestādi” tiek uzskatīts uzņēmums, kura darbīgdarbība ietver vienu vai vairākas grozītās Regulas Nr. 575/2013 4. panta 1. punkta 1. apakšpunkta a) un b) punktā minētās darbības.
- 49 Šis pēdējās minētās darbības – ievērojot zināmus nosacījumus – saskaņā ar šā 4. panta 1. punkta 1. apakšpunkta a) punktu ir “pieņemt noguldījumus vai citus atmaksājamus līdzekļus no klientiem un savā vārdā piešķirt aizdevumus” un saskaņā ar minētā 4. panta 1. punkta 1. apakšpunkta b) punktu “veikt jebkuru no darbībām, kas minētas Direktīvas [2014/65] I pielikuma A iedaļas 3. un 6. punktā”.
- 50 Šajā gadījumā ir jānorāda, ka, pirmkārt, saskaņā ar iesniedzējtiesas sniegtajiem paskaidrojumiem Regulas Nr. 575/2013 4. panta 1. punkta 1. apakšpunktā minētā jēdziena “kreditiestāde” definīcijai ir nozīme, interpretējot krimināltiesību normu, uz kuras pamata tika pasludināts notiesājošais spriedums attiecībā pret BG.
- 51 Otrkārt, šis notiesājošais spriedums attiecas uz faktiem, kas norisinājušies laikposmā no 2016. gada aprīļa līdz 2017. gada septembrim, proti, pirms stājās spēkā šīs regulas 4. panta 1. punkta 1. apakšpunkta grozījums, kas veikts ar Regulu 2019/2033.
- 52 Nav izslēgts, ka šim grozījumam ir nozīme saistībā ar principu, ka labvēlīgāka krimināltiesību norma (*lex mitior*) ir piemērojama ar atpakaļejošu spēku. Kaut arī Tiesai pieejamajos lietas materiālos nav norāžu par to, kādā veidā šis princips ir nostiprināts Bulgārijas tiesībās, tomēr jebkurā gadījumā šis princips ir garantēts 1950. gada 4. novembrī Romā parakstītās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 7. panta 1. punktā (šajā nozīmē skat. ECT spriedumu, 2009. gada 17. septembris, *Scoppola* pret Itāliju (Nr. 2), CE:ECHR:2009:0917JUD001024903, 109. punkts) un Bulgārijas Republika ir šīs konvencijas līgumslēdzēja puse.
- 53 Šādos apstākļos, lai atbildētu uz pirmo jautājumu, ir jāņem vērā grozījums, kas Regulas Nr. 575/2013 4. panta 1. punkta 1. apakšpunktā ir izdarīts ar Regulu 2019/2033.
- 54 Visbeidzot – neskarot pārbaudes, kas būs jāveic iesniedzējtiesai – šķiet, ka BG nav veicis nevienu no grozītās Regulas Nr. 575/2013 4. panta 1. punkta 1. apakšpunkta b) punktā minētajām darbībām.

- 55 Tāpēc jāuzskata, ka ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai grozītās Regulas Nr. 575/2013 4. panta 1. punkta 1. apakšpunkta a) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka jēdziens “kredītiestāde” šā 4. panta 1. punkta 1. apakšpunkta izpratnē uz uzņēmumu attiecas vienīgi tad, ja tā darbība ir aizdevumu piešķiršana no noguldījumiem vai citiem atmaksājamiem līdzekļiem, kas pieņemti no klientiem, un ir izslēgti līdzekļi no citiem avotiem.
- 56 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, interpretējot Savienības tiesību normu, ir jāņem vērā ne tikai tās teksts, bet arī tās konteksts, kā arī tiesību akta, kura daļa tā ir, mērķi un nolūks. Arī Savienības tiesību normas rašanās vēsture var atklāt apstākļus, kuri ir nozīmīgi tās interpretācijai (spriedums, 2023. gada 16. marts, *Towercast*, C-449/21, EU:C:2023:207, 31. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 57 Attiecībā uz grozītās Regulas Nr. 575/2013 4. panta 1. punkta 1. apakšpunkta a) punkta formulējumu ir jānorāda, ka tajā ir ietverti divi elementi, proti, pirmkārt, “noguldījumu vai citu atmaksājamo līdzekļu pieņemšana no klientiem” un, otrkārt, “aizdevumu piešķiršana savā vārdā”. Turklāt šos divus elementus saista saiklis “un”.
- 58 No tā ir secināms, ka uzņēmums, kas neveic nekādu 4. panta 1. punkta 1. apakšpunkta b) punktā paredzēto darbību, ietilpst jēdzienā “kredītiestāde” minētā 4. panta 1. punkta 1. apakšpunkta izpratnē tikai tad, ja tā darbība kumulatīvi ietver noguldījumu vai citu atmaksājamo līdzekļu pieņemšanu no klientiem un aizdevumu piešķiršanu savā vārdā.
- 59 Turklāt – lai gan nav izslēgts, ka kredītus piešķir no līdzekļiem, kuru avots nav no klientiem pieņemti noguldījumi vai citi atmaksājami līdzekļi, principā noteikti pastāv saikne starp noguldījumu pieņemšanu un aizdevumu piešķiršanu.
- 60 To apstiprina grozītās Regulas Nr. 575/2013 4. panta 1. punkta 1. apakšpunkta a) punkta mērķis, kas ir sniegt jēdziena “kredītiestāde” funkcionālu definīciju.
- 61 Šīs tiesību normas pirmsākumi meklējami Padomes Pirmās direktīvas 77/780/EEK (1977. gada 12. decembris) par normatīvo un administratīvo aktu koordinēšanu attiecībā uz kredītiestāžu darbības sākšanu un veikšanu (OV 1977, L 322, 30. lpp.) 1. panta pirmajā ievilkumā.
- 62 No šīs pēdējās minētās tiesību normas rašanās vēstures izriet, ka jēdziens “kredītiestāde” ir definēts, pamatojoties uz to, kāda ir banku funkcija tautsaimniecību monetārajā apritē – to galvenais uzdevums ir izveidot saikni starp uzkrājumiem un ieguldījumiem, proti, pieņemt finanšu līdzekļus un tos aizdot (Priekšlikums Padomes direktīvai par normatīvo un administratīvo aktu koordinēšanu attiecībā uz [kredit]iestāžu darbības sākšanu un veikšanu (COM (74)2010 final, 6. lpp.).
- 63 No tā izriet, ka uzņēmums, kas nepieņem noguldījumus vai citus atmaksājamus līdzekļus no klientiem un kas tādējādi sniedz aizdevumus vienīgi no citiem avotiem, neietilpst jēdzienā “kredītiestāde” grozītās Regulas Nr. 575/2013 4. panta 1. punkta 1. apakšpunkta a) punkta izpratnē.
- 64 Šo secinājumu neatspēko tas, ka pēc grozījumiem Regulā Nr. 575/2013 ar Regulu 2019/2033 šajā 4. panta 1. punkta 1. apakšpunktā tagad ir norāde uz uzņēmumu, kura darījumdarbība “ietver jebkuru no turpmāk minētajām darbībām”.

- 65 Proti, Savienības likumdevējs ar šo grozījumu minētā 4. panta 1. punkta 1. apakšpunkta a) punktā nav nodalījis darbību, kas izpaužas kā noguldījumu vai citu atmaksājamu līdzekļu pieņemšanas no klientiem, un aizdevumu piešķiršanas darbību – tas apstiprina, ka šīs abas darbības ir jāsaprot kā tādas, kas veido vienotu veselumu. Turklāt atšķirībā no šīs tiesību normas šā paša 4. panta 1. punkta 1. apakšpunkta b) punktā savukārt ir atsauce uz “jebkuru no darbībām”, kas minētas Direktīvas 2014/65 I pielikuma A iedaļas 3. un 6. punktā.
- 66 Turklāt attiecībā uz iesniedzējtiesas jautājumiem par Direktīvas 2013/36 9. panta 1. punktu un šīs direktīvas I pielikumu ir jānorāda, pirmkārt, ka šajā 9. panta 1. punktā ir skaidri noteikts aizliegums personām vai uzņēmumiem, kas nav kredītiestādes, pieņemt noguldījumus vai citus atmaksājamus līdzekļus no klientiem, taču vienlaikus nav minēta darbība, ko veido aizdevumu piešķiršana, un, otrkārt, ka šā I pielikuma 1. un 2. punktā noguldījumu pieņemšana un aizdevumu piešķiršana ir minētas atsevišķi. Tomēr tam nav nozīmes attiecībā uz jēdziena “kredītiestāde” interpretāciju Regulas Nr. 575/2013 izpratnē.
- 67 Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka grozītās Regulas Nr. 575/2013 4. panta 1. punkta 1. apakšpunkta a) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka uz uzņēmumu jēdziens “kredītiestāde” šā 4. panta 1. punkta 1. apakšpunkta nozīmē attiecas vienīgi tad, ja tā darbību vienlaikus veido noguldījumu vai citu atmaksājamu līdzekļu pieņemšana no klientiem un aizdevumu piešķiršana savā vārdā; turklāt jāprecizē, ka šie noguldījumi vai citi no klientiem pieņemti līdzekļi ir paredzēti aizdevumu piešķiršanai, taču nav izslēgts, ka šie aizdevumi tiek sniegti arī no citas izcelsmes līdzekļiem.

Par otro jautājumu

- 68 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai jēdziens “atļauja” Regulas Nr. 575/2013 4. panta 1. punkta 42. apakšpunkta izpratnē ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ietver arī sistēmu, kurā atļauja kredītiestādes darbībām tiek piešķirta ar reģistrāciju.
- 69 Iesākumā ir jāizvērtē šā jautājuma konteksts.
- 70 Pirmkārt, saskaņā ar pamatlietā aplūkoto krimināltiesību normu, proti, Kriminālkodeksa 252. panta 1. punktu, sodāma tostarp ir “ikviena persona, kas saimnieciskās darbības ietvaros bez attiecīgas atļaujas veic banku, apdrošināšanas vai citus finanšu darījumus”. Saskaņā ar iesniedzējtiesas paskaidrojumiem šī tiesību norma ir piemērojama tikai tām darbībām, attiecībā uz kurām ir paredzēta atļauju piešķiršanas sistēma licencēšanas veidā.
- 71 Otrkārt, saskaņā ar šiem paskaidrojumiem aizdevumu piešķiršana no līdzekļiem, kas neizriet no darbības, ko veido noguldījumu vai citu atmaksājamu līdzekļu pieņemšana no klientiem, ir, ja ne banku darbība, tad vismaz finanšu darījums, attiecībā uz kuru valsts tiesībās ir paredzēta reģistrācijas sistēma, nevis licencēšanas sistēma, līdz ar to šādas saimnieciskās darbības veikšana bez reģistrācijas nav noziedzīgs nodarījums.
- 72 Šķiet, ka iesniedzējtiesas ieskatā Regulā Nr. 575/2013 lietotā jēdziena “atļauja” interpretācijai ir nozīme, interpretējot jēdzienu “atļauja” Kriminālkodeksa 252. panta 1. punkta izpratnē, tādā ziņā, ka gadījumā, ja, pamatojoties uz plašu interpretāciju, šie jēdzieni ietvertu arī reģistrācijas režīmu, būtu jāuzskata, ka arī tādu finanšu darījumu kā parasti aizdevuma darījumi veikšana bez reģistrācijas veido šajā tiesību normā paredzēto nodarījumu.

- 73 Šajā ziņā – tāpat kā to dara Eiropas Komisija – ir jānorāda, ka jēdziens “atļauja” Regulas Nr. 575/2013 4. panta 1. punkta 42. apakšpunkta izpratnē ir jāsaprot šīs regulas kontekstā, kurā ietilpst arī Direktīva 2013/36.
- 74 Šajā direktīvā tās III sadaļas 1. nodaļā ir reglamentētas vispārējās prasības, kas ļauj veikt kredītiestādes darbību. Konkrēti, minētās direktīvas 8. panta 1. punktā ir noteikts, ka dalībvalstis pieprasa kredītiestādēm iegūt atļauju pirms darbības sākšanas.
- 75 Savukārt attiecībā uz finanšu iestādēm, kurās saskaņā ar Regulas Nr. 575/2013 4. panta 1. punkta 26. apakšpunktā ietvertu definīciju ietilpst uzņēmumi, kas nav kredītiestādes, un kuru pamatdarbība (tikai vai tostarp) ir aizdevumu piešķiršana, Direktīvā 2013/36 tās V sadaļā ir tikai paredzēti noteikumi par brīvību veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvību.
- 76 No tā izriet, ka nosacījumi, kas attiecas uz finanšu iestādei Regulas Nr. 575/2013 izpratnē nepieciešamās atļaujas iegūšanu, ir paredzēti tikai valsts līmenī, tāpēc, ciktāl tas attiecas uz šādu atļauju piešķiršanas kārtību, šajā regulā lietotā jēdziena “atļauja” tvērumam pamatlietā nav nozīmes.
- 77 Šādos apstākļos uz otro jautājumu nav jāatbild.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 78 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav šo pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (sestā palāta) nospriež:

Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 575/2013 (2013. gada 26. jūnijs) par prudenciālajām prasībām attiecībā uz kredītiestādēm, un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 648/2012, redakcijā, kura grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 27. novembra Regulu (ES) 2019/2033, 4. panta 1. punkta 1. apakšpunkta a) punkts

ir jāinterpretē tādējādi, ka

uz uzņēmumu jēdziens “kredītiestāde” šā 4. panta 1. punkta 1. apakšpunkta nozīmē attiecas vienīgi tad, ja tā darbību vienlaikus veido noguldījumu vai citu atmaksājamu līdzekļu pieņemšana no klientiem un aizdevumu piešķiršana savā vārdā; turklāt jāprecizē, ka šie noguldījumi vai citi no klientiem pieņemti līdzekļi ir paredzēti aizdevumu piešķiršanai, taču nav izslēgts, ka šie aizdevumi tiek sniegti arī no citas izcelsmes līdzekļiem.

[Paraksti]